

Відповідь
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на проєкт експертного висновку ГЕР щодо акредитаційної експертизи
ОПП 1365 Археологія та преісторія
Рівень вищої освіти – бакалавр
спеціальність – 032 Історія та археологія

Київський національний університет імені Тараса Шевченка дякує Галузевій експертній раді за виконаний аналіз, високу оцінку за Критеріями 1, 6, 7, рекомендації сприятимуть покращенню ОПП. Користуючись можливістю надаємо коментарі щодо окремих позицій звіту.

Проєкт висновку ГЕР	Коментарі КНУ
Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми Рівень відповідності (експертна група) Рівень А Рівень відповідності (ГЕР) Рівень А	
<p>1.2. Ця освітня програма має унікальний для освітнього простору України фокус на опануванні теоретичних знань з преісторії та історії матеріальної культури та на набутті практичних навичок експедиційної, лабораторно-камеральної, фондової роботи в галузі археології. В умовах повномасштабної війни з РФ потреба у спеціалістах, здатних адекватно оцінити стан матеріальної культурної спадщини, вжити первинні заходи з для її фіксації, рятування та подальшого збереження й музеєфікації стала одною з найбільш актуальних проблем вітчизняної історичної науки. Матеріали акредитаційної справи засвідчують, що гарант та робоча група цієї освітньої програми вдалися до інноваційних заходів залучення стейкхолдерів до обговорення фокусу освітньої програми, зокрема, у рамках міжнародних наукових конференцій та круглого столу з проблем викладання археології та музеєзнавства у закладах вищої освіти. Така практика є зразковою та заслуговує поширення в інших закладах вищої освіти.</p> <p>1.3. Ця освітня програма зорієнтована на формування знань, вмінь та навичок, що необхідні для належного моніторингу археологічної спадщини, забезпечення її збереження як складової світової культурної спадщини. Визначення цілей цієї освітньої програми відбулося у тісній співпраці зі спеціалізованою науково-дослідною установою України з дослідження археологічних старожитностей (Інститутом археології</p>	<p>Київський національний університет імені Тараса Шевченка висловлює подяку за високу оцінку ОПП за критерієм 1 та підкреслену унікальність ОПП та зразкові практики.</p>

Проект висновку ГЕР	Коментарі КНУ
<p>НАН України) та профільними громадськими об'єднаннями, зокрема, Спілкою археологів України. Така інтеграція зусиль професіоналів дозволила створити єдину таку сьогодні в Україні бакалаврську освітню програму.</p> <p>Рекомендації відсутні.</p>	
<p>Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми Рівень відповідності (експертна група) Рівень В Рівень відповідності (ГЕР) Рівень В</p>	
<p>2.4. Матеріали акредитаційної справи належним чином підтверджують, що структура освітньої програми передбачає можливість формування здобувачами індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема, шляхом обрання специфічних вибіркового компонента, органічно поєднаних у два блоки вузькопрофесійного спрямування. Оскільки теоретично здобувачі вищої освіти мають право обирати дисципліни з числа тих, що не входять до цих блоків, сумнівною є доцільність створення доданих до опису ОП матриць відповідності програмних компетентностей та програмних результатів навчання вибіркового компонентам.</p> <p>2.7. Професійний стандарт відсутній. Присвоєння закладом вищої освіти професійної кваліфікації базується на специфічному розумінні закладом цього поняття та відображається у внутрішніх нормативних документах КНУТШ.</p> <p>Рекомендація: Рекомендується під час наступного перегляду освітньої програми відійти від практики пов'язання програмних компетентностей та програмних результатів навчання з вибілковими освітніми компонентами.</p>	<p>Ми не можемо погодитись із рекомендацією.</p> <p>Всі програмні компетентності та програмні результати навчання, передбачені ОПП, в повній мірі забезпечені обов'язковими освітніми компонентами, що відбито у матрицях відповідності.</p> <p>Вибіркові освітні компоненти, зокрема – об'єднані в блоки, є додатковими інструментами, що поглиблюють теоретичні знання та практичні навички вузькопрофесійного спрямування, необхідні для самостійної роботи в сфері.</p> <p>Якщо студенту на вибір пропонується блок то цей блок має мати внутрішню цілісність і має бути охарактеризований через компетентності і результати навчання. Якщо такої характеристики немає тоді немає блоку, а є випадковий набір дисциплін. Позиція Університету з цього приводу була схвалена ареною якості європейського альянсу університетів EUniWell.</p>
<p>Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання Рівень відповідності (експертна група) Рівень В Рівень відповідності (ГЕР) Рівень В</p>	
<p>3.3. В закладі вищої освіти розроблена та впроваджена належна нормативна база, яка дозволяє визнавати результати навчання, отримані в інших закладах вищої освіти, зокрема, під час академічної</p>	<p>КНУТШ створює широкі можливості для здобувачів освіти, в тому числі, пов'язані з академічною мобільністю. Відбувається регулярне інформування студентів про існуючі програми низкою способів: через</p>

Проект висновку ГЕР	Коментарі КНУ
<p>мобільності за кордоном. Водночас, практика такого визнання за цією ОП відсутня.</p> <p>3.4. В закладі вищої освіти розроблена та впроваджена належна нормативна база, яка дозволяє визнавати результати навчання, отримані у неформальній освіті. Водночас, практика такого визнання за цією ОП відсутня.</p> <p>Рекомендація: Рекомендується розробити та запровадити дієву систему заохочення здобувачів вищої освіти до академічної мобільності та неформальної освіти з наступним визнанням результатів подібного навчання.</p>	<p>Інтернет та фейсбук-сторінку відділу академічної мобільності; діяльність куратора з академічної мобільності історичного факультету. Вважаємо, що освітня програма, яка нав'язує студентам програми неформальної освіти є неякісною, адже в такому разі обов'язковими компонентами не досягаються пропоновані ПРН та компетентності.</p> <p>Вважаємо за потрібне наголосити, що в Україні недержавні організації або курси, які б забезпечували неформальне навчання в галузі археології відсутні з огляду на досить жорстку регламентацію у сфері досліджень археологічної спадщини.</p> <p>В той самий час можемо стверджувати, що на нашій ОПП є випадки як міжнародної академічної мобільності студентів, так і неформального навчання, що зазначено в звіті ЕГ в описі підкритерію 4.5.:</p> <p><i>«Здобувачі вчасно отримують інформацію про можливості академічної мобільності як за допомогою інформаційних ресурсів, так і завдяки діяльності координатора з питань академічної мобільності на історичному факультеті. Випадків участі здобувачів ОП в програмах міжнародної академічної мобільності не було, проте у 2023 р. студенти брали участь у закордонних археологічних експедиціях в Польщі й Румунії (http://archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=category&id=838&Itemid=101), а також у літній школі в Університеті Адама Міцкевича (http://archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=article&id=798&catid=271&Itemid=202)».</i></p> <p>Участь в польових дослідженнях в складі міжнародних експедицій, підтверджена сертифікатами та офіційним відгуком безпосереднього керівника робіт, зараховувалась як проходження археологічної практики. З прикладами сертифікатів можна ознайомитися за посиланням: https://drive.google.com/drive/folders/1C1vXPWviQ19YpYt1IAMqQaePJb5JGTNz?usp=sharing. Така мобільність здобувачів висвітлюється на офіційному сайті кафедри археології та музеєзнавства КНУТШ: http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=category&id=836&Itemid=234.</p>

Проект висновку ГЕР	Коментарі КНУ
	<p>В деяких випадках отримані під час неформального навчання компетентності студентів, що засвідчені відповідними сертифікатами, не можуть бути перезараховані, оскільки відповідна дисципліна була вже прослухана студентами або ж планується у майбутньому. Наприклад, в червні 2023 року студентка 2-го курсу ОПП Любов Єриденко брала участь в літній школі на базі університету Адама Міцкевича м. Познань (http://www.archaeology.univ.kiev.ua/home/index.php?option=com_content&view=article&id=798&catid=271&Itemid=202), однак дисципліна «Методика польових археологічних досліджень» була прослухана нею на 1-му курсі, а дисципліна «Фіксація археологічних джерел» планована на 4-му курсі (перезарахування певних компетентностей відбуватиметься у відповідності до затверджених в КНУТШ процедур). Менш з тим, добувачка використала здобути знання та навички під час написання курсової роботи, що була успішно захищена 09.05.2024 і отримала високу оцінку (100 балів).</p>
<p>Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою Рівень відповідності (експертна група) Рівень В Рівень відповідності (ГЕР) Рівень В</p>	
<p>Рекомендація: ГЕР підтримує рекомендацію експертної групи щодо необхідності оновлення переліків рекомендованої літератури у робочих програмах навчальних дисциплін шляхом включення туди видань, опублікованих протягом останніх 5 років, у тому числі й публікаціями викладачів, задіяних на цій ОП.</p>	<p>Опанування археологічних дисциплін потребує обов'язкового ознайомлення з достатньо давньою літературою, що передбачає ознайомлення з історією вивчення певних пам'яток, історіографією певних проблем, а також знайомство з джерелами, які значною мірою уведено в науковий обіг десятиліття тому. Звісно ж, списки літератури по мірі виходу нових фундаментальних праць актуалізуються, Також хочемо зазначити, що базові списки публікацій не можуть бути надто обсяжними, оскільки враховують суто фізичні спроможності здобувачів опанувати такий обсяг інформації. Разом з цим, якихось обмежень для ознайомлення з публікаціями викладачів, що забезпечують ОПП, не передбачено. Зручний доступ до таких публікацій забезпечений через офіційний сайт кафедри археології та музеєзнавства, що відмічено в описі підкритерію 4.2. звіту ЕГ.</p>
<p>Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність Рівень відповідності (експертна група) Рівень В Рівень відповідності (ГЕР) Рівень В</p>	

Проект висновку ГЕР	Коментарі КНУ
<p>Рекомендації:</p> <p>1. Рекомендується удосконалити структуру програми атестаційного іспиту з історії та археології таким чином, щоб він дозволив оцінити не тільки теоретичну, а й практичну підготовку здобувачів вищої освіти;</p> <p>2. Галузева експертна рада підтримує рекомендації експертної групи стосовно унормування процедур перевірки на плагіат курсових та інших письмових робіт здобувачів вищої освіти та приведення інструментів популяризації академічної доброчесності у відповідність до чинних нормативних документів.</p>	<p>Щодо рекомендації 1, то вона є безумовно цікавою і обговорюватиметься на засіданні кафедри археології та музеєзнавства щодо можливості включення практичних завдань в програму атестаційного іспиту.</p> <p>Щодо рекомендації 2, то перевірка курсових робіт не передбачена жодним чинним в Україні нормативним документом Наукові керівники курсових робіт є знаними фахівцями та орієнтуються у джерелах та літературі з археології, преісторії та тематично дотичних галузей науки. Тому відповідальність за академічну доброчесність студентів під час написання курсових робіт покладається в першу чергу на керівника. Перед написанням курсової роботи наукові керівники обов'язково рекомендують здобувачам ознайомитися з «Типовим положенням про курсові та кваліфікаційні роботи історичного факультету КНУТШ» (https://drive.google.com/file/d/1X7SQP3jX00fCBgl7wpqrHAc8ijgAsrZM/view), розділ 4 якого прямо присвячений питанням академічної доброчесності.</p>
<p>Критерій 6. Людські ресурси Рівень відповідності (експертна група) Рівень А Рівень відповідності (ГЕР) Рівень В</p>	
<p>Рекомендації відсутні</p>	<p>Київський національний університет імені Тараса Шевченка висловлює подяку за високу оцінку ОПП за критерієм 6.</p>
<p>Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси Рівень відповідності (експертна група) Рівень А Рівень відповідності (ГЕР) Рівень А</p>	
<p>Рекомендація: Галузева експертна рада підтримує рекомендацію експертної групи стосовно доцільності створення експертної ради роботодавців за цією ОП.</p>	<p>Київський національний університет імені Тараса Шевченка висловлює подяку за високу оцінку ОПП за критерієм 7.</p> <p>Щодо рекомендації зазначимо, що кафедра археології та музеєзнавства підтримує постійний зв'язок з потенційними роботодавцями (Інститут археології НАН України та іншими академічними установами, музеями та іншими закладами культури, освітніми закладами тощо).</p>
<p>Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми</p>	

Проект висновку ГЕР	Коментарі КНУ
<p>Рівень відповідності (експертна група) Рівень В Рівень відповідності (ГЕР) Рівень В</p>	
<p>Рекомендація: Рекомендується чітко дотримуватися внутрішніх нормативних документів закладу вищої освіти стосовно внутрішнього забезпечення якості освітньої програми. Зокрема, ГЕР підтримує рекомендації ЕГ щодо підготовки моніторингового звіту та проведення науково-методичного семінару.</p>	<p>Унікальність ОПП «Археологія та преісторія» забезпечується насамперед НПП кафедри археології та музеєзнавства, тому локальний моніторинг цієї ОПП здійснюється в рамках роботи кафедри, на засіданнях якої обговорюються зміст самої освітньої програми, тематика навчальних дисциплін, останні дослідження в галузі археології та преісторії, потреби суспільства, ринок праці тощо. В разі необхідності для обговорення конкретних питань до засідань кафедри залучаються стейкхолдери. По суті, такі засідання кафедри і є науково-методичним семінаром, що відповідає вимогам розділу 9 «Положення про забезпечення якості освіти та освітнього процесу у КНУТШ». Керівником проектної групи, що складається з НПП кафедри археології та музеєзнавства, котрі відповідальні за запровадження та реалізацію ОПП, є гарант, який ініціює подібні обговорення. Останні зміни до ОПП, що були внесені в 2023 році, є реакцією на результати акредитаційної процедури 2022 – 2023 навчального року, зроблені зауваження та пропозиції неодноразово обговорювалися на засіданнях кафедри, проект останньої редакції ОПП обговорювався на засіданні кафедри, засіданнях НМК та Вченої ради історичного факультету, НМР та Вченої ради КНУТШ.</p>
<p>Критерій 9. Прозорість та публічність Рівень відповідності (експертна група) Рівень В Рівень відповідності (ГЕР) Рівень В</p>	
<p>Рекомендація: ГЕР підтримую рекомендації ЕГ щодо розміщення проекту ОП на офіційному сайті закладу вищої освіти із зазначенням дати його оприлюднення та щодо оприлюднення таблиці пропозицій від стейкхолдерів.</p>	<p>Архів новин офіційного сайту кафедри археології та музеєзнавства надає можливість переконатися, що проект опису було оприлюднено для громадського обговорення 20.10.2023 року, затверджено опис 11 грудня 2023 року, з чого випливає, що вимога розміщення проекту опису більше ніж за місяць до затвердження була виконана. Оприлюднення пропозицій стейкхолдерів на сайті кафедри перевантажить інтерфейс сайту для пересічного відвідувача і ускладнить швидкий пошук необхідної інформації. Наприклад, на сайті МОН відсутні пропозиції громадських обговорень стандартів вищої освіти.</p>

Проект висновку ГЕР	Коментарі КНУ
	За прийняті рішення щодо врахування чи не врахування пропозицій для удосконалення освітньої програми несе відповідальність гарант ОП, який оцінює всі рекомендації. Правильність і обґрунтованість рішень гаранта обговорюються також на засіданнях кафедри, навчально-методичної комісії та Вченої ради історичного факультету.